

NEDOSTATOK LIEKOV V EURÓPSKYCH NEMOCNICIACH

– *problém stále narastá*

Správa EAHP z prieskumu o nedostatku liekov za rok 2019

95% nemocničných lekárníkov v roku 2019 uviedlo, že nedostatok liekov je aktuálnym problémom v porovnaní s 91,8% v roku 2018. Antimikrobiálne látky zostávajú oblasťou, v ktorej sa najčastejšie prejavuje nedostatok. Nedostatky by sa mali riešiť kombináciou reaktívnych a proaktívnych opatrení.

Európska asociácia nemocničných lekárníkov (EAHP) 7. apríla 2020 zverejnila výsledky svojho prieskumu o nedostatku liekov v roku 2019, ktorý ukázal, že počet nemocničných lekárníkov, ktorí sa sťažujú na nedostatok liekov v ich nemocnici, sa v porovnaní s údajmi uverejnenými v EAHP v rokoch 2014 a 2018 zvýšil.

Z celkového počtu 3168 účastníkov prieskumu nemocniční lekárníci odoslali 2136 odpovedí na 28 otázok. Vďaka intenzívnej podpore prieskumu EAHP prostredníctvom Sekcie nemocničných le-

kárníkov SLeK sa Slovensko zaradilo medzi štyri krajiny, ktoré zaznamenali najväčší nárast v počte odpovedí medzi rokmi 2018 a 2019. Francúzsko (+166 odpovedí), Nemecko (+129 odpovedí), Česká republika (+88 odpovedí) a Slovensko (+77 odpovedí).

Nemocniční lekárníci zohrávajú kľúčovú úlohu pri zvládaní nedostatku liekov v nemocniciach, ale nie sú to jediní dotknutí aktéri. Preto EAHP po prvýkrát oslovila aj pacientov, sestry, lekárov a iných zdravotníckych pracovníkov, aby získala aj ich pohľad. Cieľom zhromaž-

Odpovede	Farmaceuti (2019)	Farmaceuti (2018)	Farmaceuti (2014)	
Slovensko	100	23	16	

Odpovede (2019)	Pacienti	Lekári	Sestry	Iní zdravotnícki pracovníci
Slovensko	57	49	61	24

dovania údajov bolo získať viac informácií o príčinách a manažmente nedostatku liekov, ako aj o podrobnostiach vplyvu na pacientov. Prieskum prebiehal od novembra 2019 do polovice januára 2020, a preto nezohľadnil problémy s dostupnosťou, ktoré v súčasnosti vznikajú v dôsledku pandémie COVID-19.

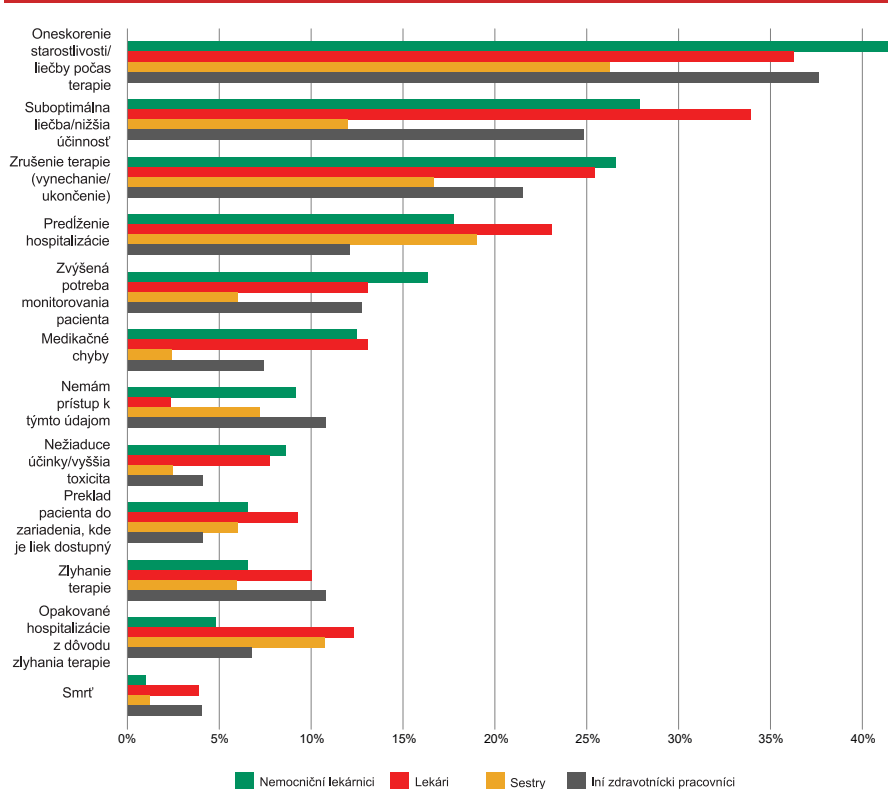
„Tá náhrada lieku mi nezabrala ako originálny liek. Mal by sa zlepšiť systém v zdravotníctve, pretože si myslím, že tí lekári za to nemohli, že ten liek nebol v lekárňach dostupný.“

pacient, Slovensko

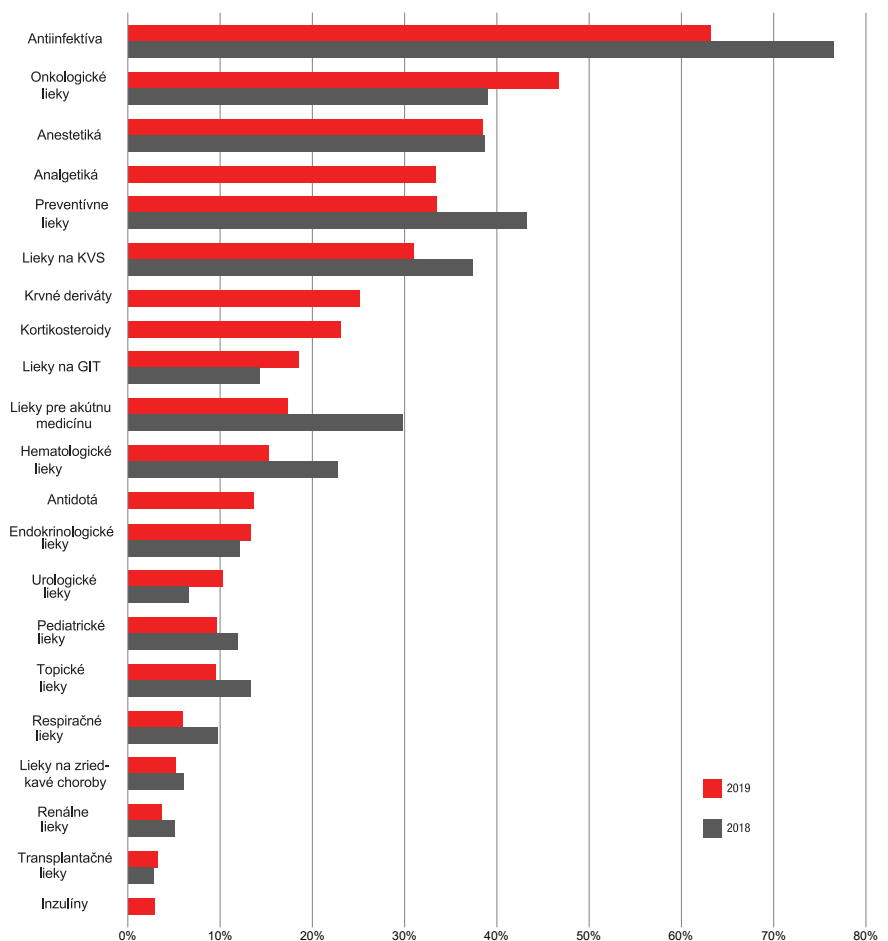
Viac ako polovica všetkých zúčastnených nemocničných lekárníkov uviedla, že mali skúsenosť s nedostatkom, ktorý ovplyvnil starostlivosť o pacientov v nemocnici. Podobná miera odpovede bola pozorovaná u lekárov a iných zdravotníckych pracovníkov. Najčastejšie uvádzali oneskorenie v starostlivosti alebo liečbe, suboptimálnu liečbu vrátane nižšej účinnosti alebo zrušenie terapie. Nemocniční lekárníci, lekári a zdravotné sestry označili antimikrobiálne látky za najviac nedostatkový typ liekov, zatiaľ čo iní zdravotnícki pracovníci zaznamenali častejší nedostatok v onkologických liekoch.

Prieskum nedostatku liekov EAHP z roku 2019 tiež zhromaždil pohľady na príčiny nedostatku liekov. Pokiaľ ide o nemocničných lekárníkov, za najväčšie príčiny označili celosvetový nedostatok v dostupnosti účinných farmaceutických látok, ako aj problémy s výrobou a dodávateľským reťazcom, zatiaľ čo lekári medzi hlavné dôvody nedostatku liekov zaradili ceny liekov, problémy s dodávateľským reťazcom a problémy súvisiace s paralelným vývozom. Niekoľko pacientov, ktorí sa zúčastnili na zbere údajov, zdôraznilo svoju nespokojnosť s tým, ako sa ich problém riešil, pretože žiadali poskytnutie podrobnejších dôvodov, kvôli ktorým im nebola predpísaná liečba.

Pri porovnaní percentuálneho podielu nemocničných lekárníkov, ktorí uviedli, že nedostatok liekov je problémom pri

Graf 1: Porovnanie odpovedí zdravotníckych pracovníkov na otázku „Vyberte typ dopadu, ktorý má nedostatok liekov na starostlivosť o pacientov vo vašej nemocnici.“

Graf 2: Percentuálny podiel odpovedí nemocničných lekárníkov na otázku: „V ktorej skupine liekov má vaša nemocnica najčastejšie nedostatok?“

3 168 všetkých odpovedí
Nemocniční lekárnici: 2 136 odpovedí z 39 krajín

Je nedostatok liekov aktuálnym problémom?

95% (2019) vs **91,8%** (2018)

Skupiny najčastejšie nedostatkových liekov

63% Antimikrobiálne látky **47%** Onkologické lieky **38%** Anestetiká

Koľkokrát za rok ste zažili nedostatok liekov od jedného výrobcu?

81% Viac ako trikrát

Dopady nedostatku liekov na starostlivosť o pacientov

42% Oneskorenie terapie

27% Zrušenie terapie

28% Suboptimálna liečba

18% Predĺženie doby hospitalizácie

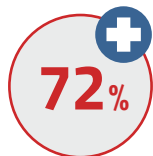

70% nemocničných lekárníkov uviedlo, že IT systémy, ktoré predpisujú / vydávajú lieky, nie sú automaticky naplnené informáciami o pretrvávajúčich nedostatkoch a možných alternatívach liekov

Nemocniční farmaceuti

Štatisticky sa výrazne zvýšil percentuálny podiel krajín, v ktorých nemocniční lekárnici uviedli, že nedostatok liekov predstavuje problém v prieskumoch v rokoch 2018 až 2019.

Lekári

Väčšina lekárov uviedla, že nedostatok liekov spôsobuje problém pri poskytovaní čo najlepšej starostlivosti pacientom.

Sestry

Viac ako polovica zdravotných sestier si tiež myslí, že nedostatok liekov je problémom v ich nemocnici.

Iní zdravotníckí pracovníci

Veľká väčšina iných zdravotníckych pracovníkov súhlasí s tým, že nedostatok liekov je v súčasnosti problémom pre nich a pre starostlivosť o pacientov.

Prieskum o nedostatku liekov EAHP z roku 2019 a jeho výsledky

poskytovaní najlepšej starostlivosti pacientom, sa zistilo, že toto číslo sa medzi rokmi 2018 a 2019 zvýšilo. Zatiaľ čo v roku 2018 91,8 % nemocničných lekárníkov zdôraznilo, že nedostatok liekov je problémom v nemocniciach, v roku 2019 malo tento dojem 95 % nemocničných lekárníkov. Spätná väzba od ostatných profesií sa líšila, 89% zdravotníckych pracovníkov, ktorí sa zúčastnili prieskumu, súhlasilo s tým, že nedostatok liekov je problémom, zatiaľ čo iba 62 % zdravotných sestier a 71 % lekárov súhlasilo s týmto názorom.

Nedostatok liekov ovplyvňuje pacientov, aj každodennú prácu zdravotníckych pracovníkov. Všetci respondenti považujú za najlepšiu stratégiu na riešenie nedostatku liekov lepšie pres-

„Opakujúci sa nedostatok bežných aj menej bežných liekov, nesprávne/nedostatočné informácie zo strany lekární, vyhýbanie sa emergentnému systému.“

pacient, Slovensko

dzovanie povinných požiadaviek, ktoré by sa týkali včasného oznamovania a vyžadovanie systémových opatrení na jeho zmiernenie. EAHP sa preto snaží povzbudiť všetkých zúčastnených aktérov vrátane nemocničných lekárníkov, aby prijali reaktívne opatrenia, ako je napríklad

Tri najdôležitejšie návrhy nemocničných farmaceutov, ktoré by mohli pomôcť zmierniť problém s nedostatkom liekov:

Zlepšenie komunikácie.

Povinnosť výrobcov včasne zdieľať informácie o nedostatku liekov.

Uplatňovanie obozretných mechanizmov výberových konaní / obstarávania, ktoré zabezpečia, že výsledkom bude viac ako jeden dodávateľ na lieky / účinné látky v Európe.

lad vykonanie potenciálnych hodnotení rizika, ako aj proaktívne opatrenia, napríklad obozretné výberové konania. EAHP by tiež chcela opakovane žiadať o zlepšenie transparentnosti a zdieľanie informácií. Len komplexná komunikačná stratégia týkajúca sa nedostatku zameraná na všetky európske štáty zabezpečí, aby všetci aktéri dodávateľského reťazca vrátane nemocničných lekárníkov dostávali primerané informácie o nedostatku liekov v ich krajine.

Nedostatok liekov spôsobuje vážne problémy pacientom, zdravotníckym pracovníkom a zdravotníckym systémom. Je potrebné, aby si všetky zainteresované strany uvedomili, že zvýšenie povedomia o problémoch spôsobených pacientom kvôli nedostatku liekov je teraz potrebné pretransformovať v konkrétne kroky, ktoré povedú k zlepšeniu situácie. Opatrenia vytvorené na európskej úrovni by následne mali byť podporené prostredníctvom vnútroštátnych opatrení, v súčasnosti najmä v súvislosti so znížením vplyvu prepuknutia choroby COVID-19 na dostupnosť liekov.

Podrobnejšie informácie o výsledkoch prieskumu si môžete pozrieť na stránke EAHP.

*PharmDr. Ľubica Slimáková, MPH
Predsedníčka Sekcie nemocničných lekárníkov SLeK*